

Sygn. akt II UK 78/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 stycznia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca)

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska

w sprawie z wniosku K. B.-M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.

o prawo do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem ,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 stycznia 2012 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 8 października 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2009 r. Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie K. B.-M. od decyzji z dnia 24 lipca 2007 r. i z dnia 28 sierpnia 2008 r. Powyższe orzeczenie zostało oparte na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych Sądu Okręgowego. Sąd

Okręgowy ustalił, że ubezpieczona (urodzona w dniu 19 marca 1954 r.), w dniu 2 maja 2007 r. złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad synem Tomaszem (ur. 26 maja 1980 r.) wymagającym stałej opieki. K. B.-M. po urodzeniu syna pracowała zawodowo w wymiarze pełnego etatu. Od dnia 1 kwietnia 1975 r. do dnia 28 lutego 1990 r. zatrudniona była w Związku Polskich Autorów i Kompozytorów ZAKR. W trakcie zatrudnienia od dnia 16 października 1980 r. do dnia 15 października 1983 r. korzystała z urlopu wychowawczego. W okresie od dnia 1 marca 1990 r. do dnia 3 stycznia 1992 r. była zatrudniona w Spółce z o.o. „M.” na stanowisku głównego księgowego. Od dnia 1 marca 1990 r. do dnia 31 marca 1991 r. była zatrudniona w Międzynarodowej Fundacji M. na stanowisku głównego księgowego. Następnie od dnia 1 stycznia 1992 r. do dnia 28 lutego 1993 r. K. B.-M. była zatrudniona w Biurze Marketingowym „I.-P.” na stanowisku głównego księgowego. W okresie od dnia 1 lutego 1994 r. do dnia 31 marca 1999 r. była zatrudniona na stanowisku głównego księgowego w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto w okresie od dnia 1 stycznia 2003 r. do dnia 31 marca 2004 r. zatrudniona była w Zakładzie Gospodarowania Nieruchomościami w Dzielnicy P. w W., a następnie w okresie od dnia 1 sierpnia 2006 r. do dnia 30 kwietnia 2007 r. w M.-P. M. Dalej ustalono, że syn ubezpieczonej od 10 roku życia przebywał pod opieką Poradni dla Dzieci z Nietolerancją i Alergią Pokarmową Instytutu Matki i Dziecka w W. z powodu niedoboru masy ciała i wzrostu w przebiegu alergii pokarmowej na białko mleka krowiego i gluten. W wyniku stosowania diety z eliminacją mleka i glutenu objawy niedoborowe stopniowo ustępowały. W 1998 r. stan zdrowia T. M. nie wymagał już bezpośredniej opieki ze strony matki. Na podstawie opinii biegłego gastrologa Sąd Okręgowy ustalił, że w latach 1993-1997 T. M. wymagał bezpośredniej opieki matki z powodu niedoboru masy ciała w przebiegu zespołu złego wchłaniania. Wobec wyrównania się stanu odżywienia, w 1998 r. bezpośrednia opieka matki nie była już niezbędna. Poza tym chory w wieku 17 lat ma wystarczające umiejętności i nawyki żywieniowe, aby bez pomocy innej osoby stosować dietę eliminacyjną. Opinia biegłego internisty potwierdziła także, iż T. M. wymagał bezpośredniej opieki matki w okresie od 1990 r. do 1997 r., a wyrównanie parametrów masy ciała i wzrostu do normy w dolnych ich granicach oraz osiągnięcie pełnej świadomości co do

schorzenia i sposobu jego eliminowania przez właściwie rozwijającego się psychicznie i umysłowo T. M., pozwoliło wykluczyć w 1998 r. konieczność pomocy matki przy przestrzeganiu diety eliminacyjnej. Na podstawie łącznej opinii uzupełniającej biegłych sądowych gastroenterologa i internisty, Sąd Okręgowy ustalił, że stan zdrowia T. M. w 1998 r. nie wymagał bezpośredniej opieki matki oraz że w latach 1993-1997 T. M. wymagał opieki matki polegającej na nadzorze wykluczania mleka krowiego i glutenu z diety.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy wskazał, że § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (wydanego na podstawie art. 27 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników ich rodzin.), nie uzależnia nabycia prawa do wcześniejszej emerytury od ustania stosunku pracy, jednak przepis uzależnia nabycie prawa do emerytury od konieczności sprawowania przez rodzica stałej opieki, pielęgnacji, lub pomocy w czynnościach samoobsługowych chorego dziecka w okresie do dnia 31 grudnia 1998 r. Rozporządzenie to utraciło moc z dniem 1 stycznia 1999 r. i tylko do tej daty ocenia się spełnienie warunków, w tym niemożności czy zaprzestania zatrudnienia ze względu na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem. Uprawnienie do tej emerytury zależało więc od dokonania wyboru najpóźniej do tej daty, gdyż emerytura ta była szczególnym rozwiązaniem, które miało swoje określone uzasadnienie, jednak niedopuszczalne było pozostawanie w zatrudnieniu i jednocześnie uzyskanie tej emerytury. W ocenie Sądu w myśl art. 186 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do wcześniejszej emerytury dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki na podstawie przepisów uprzednio obowiązującej ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin przysługuje wyłącznie matce lub ojcu, która(y) nie mogła (mógł) kontynuować zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy z powodu stanu zdrowia dziecka. Uprawnienie to przysługuje więc tylko takiemu pracownikowi, który pozostaje w zatrudnieniu, lecz zamierza z niego zrezygnować z uwagi na konieczność opieki nad dzieckiem oraz takiemu, który przerwał zatrudnienie - z powodu konieczności opieki nad dzieckiem. Zdaniem Sądu pierwszej instancji,

bezsprzecznym faktem w sprawie było to, iż w dniu 31 grudnia 1998 r. K. B.-M. była pracownikiem w wymiarze pełnego etatu. Nie sprawowała więc opieki nad chorym synem w sposób ciągły i systematyczny. W związku z tym nie mogła nabyć prawa do emerytury, skoro do dnia 31 grudnia 1998 r. pozostała w zatrudnieniu i świadczyła faktycznie pracę w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto Sąd Okręgowy podzielił stanowisko zawarte w opiniach biegłych sądowych, iż w latach 1993-1997 T. M. wymagał bezpośredniej opieki matki z powodu choroby zespołu złego wchłaniania w przebiegu alergii pokarmowej na białko mleka krowiego i gluten. W szczególności Sąd zgodził się z przedstawioną przez biegłych oceną, że stan zdrowia T. M. w 1998 r. nie wymagał bezpośredniej opieki matki. Oceniono, że z tych względów wnioskodawczyni pracująca w pełnym wymiarze czasu pracy do dnia 31 grudnia 1998 r. (i przez to niesprawująca stałej opieki nad synem) nie spełniała warunków wymaganych od matki ubiegającej się o przyznanie jej wcześniejszej emerytury. Ponadto jak wykazało postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie stan zdrowia T. M. nie wymagał bezpośredniej opieki ze strony matki w 1998 r. Z tych względów Sąd uznał, że K. B.-M. nie spełnia warunków uprawniających ją do nabycia prawa do wcześniejszej emerytury.

Na skutek apelacji ubezpieczonej Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 8 października 2010 r. apelację oddalił. Sąd stwierdził, że w 1993 r., kiedy sprawowała opiekę nad synem - wnioskodawczyni nie złożyła wniosku o wcześniejszą emeryturę, a zatem nie tylko nie został uruchomiony mechanizm ustalenia prawa do świadczenia, ale i realizacji tego prawa. Nie mogła więc być wydana decyzja o przyznaniu prawa do świadczenia. Wnioskodawczyni nie mogła więc utracić prawa, którego słusznie nie nabyła. Nie może więc w tej sytuacji powoływać się na prawa słusznie nabyte. Złożenie natomiast wniosku w dniu 2 maja 2007 r. uruchomiło mechanizm ustalania prawa i jego realizacji na podstawie wyroku z dnia 4 stycznia 2000 r. (K 18/99, OTK 2000/1/1), w którym Trybunał Konstytucyjny orzekł, że wskazany art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim uzależnia od urodzenia przed 1 stycznia 1949 r. stosownie - do wniosków o emeryturę zgłoszonych po dniu wejścia w życie ustawy - przepisów rozporządzenia

Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, poz. 149, z 1989 r. Nr 61, poz. 679), jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że narusza zasadę ochrony praw nabytych. Wskutek tego orzeczenia wnioski o emeryturę zgłoszone po dniu 31 grudnia 1998 r. przez osoby urodzone po dniu 31 grudnia 1948 r., które z dniem 1 stycznia 1999 r. spełniały wszystkie warunki nabycia prawa do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski podlegają rozpatrzeniu na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Skarżąca zatem pomimo złożenia wniosku o emeryturę w dniu 2 maja 2007 r. zachowałaby prawo do tej emerytury, o ile na dzień 1 stycznia 1999 r. spełniałaby wszystkie warunki niezbędne do nabycia tego prawa. Jak jednak zasadnie Sąd Okręgowy ustalił, skarżąca w tym dniu pozostawała w stosunku pracy w pełnym wymiarze czasu pracy jako główna księgowa w Zrzeszeniu Transportu [...], a syn, nad którym miałyby sprawować opiekę, już od 1997 r. (od uzyskania pełnoletności) nie wymagał jej stałej (ciągłej) bezpośredniej opieki. Nie został więc spełniony warunek z § 1 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki.

Na powyższe orzeczenie ubezpieczona wniosła skargę kasacyjną powołując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego - art. 186 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. 2004 Nr 39, poz. 353 ze zm.) poprzez błędną wykładnię, co doprowadziło do uznania przez Sąd Apelacyjny, iż odwołująca się w dniu 22 czerwca 1993 r. nabyła prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającej stałej opieki, a następnie z chwilą podjęcia zatrudnienia od dnia 1 lutego 1994 r. utraciła to prawo. W uzasadnieniu skargi ubezpieczona powołuje potrzebę wyjaśnienia zwrotu „do dnia wejścia w życie ustawy” z art. 186 ust. 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W ocenie skarżącej zarówno Sąd Okręgowy jak i Sąd Apelacyjny uznały, iż zwrot „do dnia wejścia w życie ustawy” oznacza, że na dzień

31 grudnia 1998 r. konieczne jest spełnienie kumulatywnie przesłanek niezbędnych do uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki. Natomiast według skarżącej wskazany zwrot jednoznacznie wskazuje, że prawo do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem wymagającym stałej opieki mogło powstać w każdym czasie poprzedzającym dzień wejścia w życie ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na uwzględnienie nie zasługuje zarzut naruszenia prawa materialnego.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz. U. Nr 28, poz. 149 ze zm.), zwane dalej „rozporządzeniem”, wydane zostało na podstawie art. 27 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o z.e.p.”. W dniu 1 stycznia 1999 r. weszła w życie ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), powoływana dalej jako „ustawa o emeryturach i rentach”, która uchyliła ustawę o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Przepis art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach utrzymał możliwość skorzystania z dotychczasowych zasad przechodzenia na emeryturę przez osoby urodzone przed dniem 1 stycznia 1949 r., które spełniły warunki do nabycia prawa do tego świadczenia, mimo że do dnia wejścia w życie ustawy nie zgłosiły wniosku o emeryturę. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99 (OTK 2001 nr 1, poz. 1) orzekł, że przepis art. 186 ust. 3, w zakresie, w jakim uzależnia od urodzenia wnioskodawców przed 1 stycznia 1949 r., stosowanie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki do wniosków o emeryturę zgłoszonych po dniu wejścia w życie ustawy, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że narusza zasadę ochrony praw nabytych. Z powyższego wynika jednoznacznie, jak trafnie przyjął Sąd

Apelacyjny, że sprawy osób, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. spełniały przesłanki uzyskania świadczeń emerytalnych są rozpoznawane z zastosowaniem przepisów dotychczasowych. Wcześniejsza emerytura dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki stanowi rodzaj świadczenia przewidzianego ustawą z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p. Jego podstawę prawną, jak wskazano wyżej, stanowił art. 27 ust. 3 tej ustawy, który dawał kompetencję Radzie Ministrów do określenia w drodze rozporządzenia zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki. Należy przyjąć, że wobec braku odmiennych uregulowań, mechanizm prawny powstania prawa do tego świadczenia był analogiczny, jak w przypadku pozostałych świadczeń przewidzianych ustawą o z.e.p. Stosownie do art. 76 tej ustawy prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa, a jeżeli pracownik pobiera zasiłek chorobowy, prawo do emerytury, renty szkoleniowej lub renty inwalidzkiej powstaje z dniem zaprzestania pobierania tego zasiłku. Na gruncie powołanego przepisu został przyjęty w judykaturze pogląd, że prawo do świadczeń powstaje *ex lege* z momentem spełnienia warunków, z którymi przepisy prawa wiążą jego powstanie. Decyzje organów rentowych mają jedynie charakter deklaratoryjny, potwierdzający powstanie warunków koniecznych do nabycia prawa do świadczenia. W uzasadnieniu uchwały całej Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 grudnia 2000 r., III ZP 29/00 (OSNP 2001 nr 12, poz. 418) Sąd Najwyższy stwierdził, że prawo do świadczeń powstaje i istnieje niezależnie od decyzji organu rentowego, a tylko jego realizacja w postaci wypłaty świadczenia wymaga potwierdzenia decyzją. Rozporządzenie przewiduje, że prawo do wcześniejszej emerytury przysługuje matce (a także - w konsekwencji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 lipca 1999 r., P 8/98 uznającego sprzeczność § 2 rozporządzenia z art. 33 Konstytucji, OTK ZU 1999 nr 5, poz. 102 - ojcu dziecka), która nie mogła lub nie może kontynuować zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka, wymagającego - bez względu na wiek - jej stałej opieki oraz pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samoobsługowych, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: ma okres zatrudnienia określony w art. 26 ust. 1 pkt 2 ustawy o z.e.p., sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem, które: a) zostało zaliczone do I

grupy inwalidów, bez względu na przyczynę chorobową inwalidztwa, albo b) zostało zaliczone do II grupy inwalidów z powodu jednego z stanów chorobowych wymienionych w ust. 3, a inwalidztwo dziecka istnieje od urodzenia albo powstało przed ukończeniem 18 roku życia. Stosownie do dokonanych ustaleń, wnioskodawczyni nie spełniała na dzień 31 grudnia 1998 r. przytoczonych warunków uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury. Z mocy art. 76 ustawy o z.e.p. okres od 1993 r. do 1997 r. był momentem spełnienia tych warunków i w tym czasie pełniąc stałą opiekę nad synem mogła nabyć prawo do wcześniejszej emerytury. Nie oznacza to jednak, wbrew odmiennemu pogładowi skarżącej, iż prawo to istnieje nadal, niezależnie od tego, iż od 1997 r. odpadł jeden z warunków wymaganych dla uzyskania świadczenia. Prawo do wcześniejszej emerytury dla pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki nie ma bowiem charakteru nieutralnego. W świetle przepisów rozporządzenia przesłanki uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury: niemożność kontynuowania zatrudnienia z powodu stanu zdrowia dziecka, posiadanie wymaganego okresu zatrudnienia oraz sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem - muszą zachodzić kumulatywnie. Brak jednej z wymienionych przesłanek powoduje, że prawo do świadczenia nie powstaje. Ponadto jednak przesłanki te muszą występować przez cały okres pobierania świadczenia. Świadczenia z ubezpieczenia społecznego, w tym również świadczenie w postaci wcześniejszej emerytury, mają kompensować w pewnym stopniu utratę możliwości uzyskiwania przez ubezpieczonego dochodu własną pracą w razie zaistnienia określonych w prawie ubezpieczenia społecznego ryzyk. Jeśli więc możliwości takie w części lub w całości ponownie zaistnieją, prawo do świadczeń lub ich rozmiar podlegają weryfikacji. Sprawy zmian w prawie do świadczeń oraz ustania prawa do świadczeń regulowały przepisy art. 78 do 87 ustawy o z.e.p. W szczególności przepis art. 87 tej ustawy przewidywał, że prawo do świadczeń ustaje, gdy odpadnie którykolwiek z warunków wymaganych do uzyskania tego prawa oraz ze śmiercią osoby uprawnionej. Analogiczną regulację zawiera art. 101 ustawy o emeryturach i rentach. Wystarczającą przesłanką ustania prawa do świadczenia jest zatem ustanie któregokolwiek z warunków wymaganych do uzyskania prawa. W przypadku prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem, warunkiem, który może ustać, jest brak możliwości kontynuowania

zatrudnienia z powodu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Drugi warunek uzyskania tego prawa (posiadanie wymaganego okresu zatrudnienia) ma bowiem charakter stały, w tym sensie, że jeśli został raz spełniony, to nie może już ustać. Wynika stąd, że w wypadku np. poprawy stanu zdrowia dziecka, gdy zbędne staje się sprawowanie nad nim stałej opieki oraz pielęgnacji, czy też w razie podjęcia zatrudnienia przez matkę dziecka prawo do wcześniejszej emerytury ustaje *ex lege*. Występowanie wskazanego wyżej, zmiennego (dotyczącego okoliczności, które mogą ulec zmianie lub ustać) warunku odróżnia wcześniejszą emeryturę z tytułu opieki nad dzieckiem od emerytury przysługującej na zasadach ogólnych i już z tego względu świadczenie to nie może być uznane za nieutralne. Analogiczny pogląd Sąd Najwyższy wyrażał już kilkakrotnie, między innymi, w wyroku z dnia 2 czerwca 1998 r., I UKN 95/98, OSNP 1999 nr 11, poz. 376; uchwale z dnia 28 listopada 2002 r., III UZP 9/02, OSNP 2003 nr 12, poz. 296; wyroku z dnia 2 grudnia 2003 r., II UK 199/03, OSNP 2004 nr 18, poz. 319; wyroku z dnia 25 listopada 2004 r., III UK 153/04 niepublikowany; czy wyroku z dnia 3 marca 2005 r., I UK 189/04, OSNP 2006 nr 1 - 2, poz. 23). W szczególności w uchwale z 28 listopada 2002 r. Sąd Najwyższy wskazał na nietrafne utożsamianie wcześniejszych emerytur przysługujących pracownikom opiekującym się dziećmi z emeryturami przysługującymi na zasadach ogólnych, tj. z tytułu osiągnięcia wieku emerytalnego i posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego. Emerytura przyznana na zasadach ogólnych, przy założeniu, że wymagane okresy składkowe i nieskładkowe zostały ustalone prawidłowo, stanowi świadczenie nieutralne. Nie dotyczy to jednak emerytury wcześniejszej, w przypadku której przesłanki jej nabycia, w szczególności przesłanka niemożności kontynuowania zatrudnienia w związku z poprawą stanu zdrowia dziecka, czy zmianą warunków rodzinnych, mogą ustać.

Reasumując, gdyby ubezpieczona spełniła na dzień 31 grudnia 1998 r. - z ustalonego stanu faktycznego wynika, że konieczny warunek sprawowania stałej opieki spełniała do 1997 r. – wskazane wyżej warunki, to pomimo utraty mocy obowiązującej rozporządzenia jej wniosek o świadczenie złożony po dniu 31 grudnia 1998 r. byłby rozpatrywany na podstawie przepisów tego rozporządzenia. Nawet gdyby takie okoliczności faktyczne w niniejszej sprawie zachodziły, nie

oznaczałoby to zarazem konieczności przyznania ubezpieczonej emerytury, bo prawo do tego świadczenia podlega weryfikacji pod kątem spełnienia przesłanek go warunkujących. Nie jest zatem możliwe uzyskanie prawa do emerytury w sytuacji, gdy osoba wnioskująca nie spełnia choć jednego z tych warunków. W rozpoznawanej sprawie jest bezsporne, że od 1997 r. do dnia złożenia wniosku i po tym dniu syn skarżącej nie potrzebował stałej opieki z jej strony, co potwierdza bezzasadność wniosku ubezpieczonej o wcześniejsza emeryturę.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.